Број 147. У Новом Саду, у уторак 5. јула 1905. Година XL.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. за четврт године 7 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље: месечно 2 кр. 98 пот. на четврт године 8 круна 7[illegible] за остале земље на четврт године [illegible] круна.

Народним бројевима од а тка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 5 круне а за стране земље годишње 6 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање „Рада“ деоничарског друштва у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких сатних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јована Т. Чавића,

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

После српске славе у Бањој Луци.

28, 29. и 30. јуна о г. били су дани свесрпске славе у Босни — нови дани невиђени. На окупу сва Босна, сви српски крајеви. Најзначајније је, што на српску славу у Босну први пут јавно и свечано долазе корпорације из слободне краљевине српске.

Сви се осјећају слободни у пјесми, у говору. Нигдје да видите и сјенке од жандара. И војници па часници, сви као да су ишчезли; нигдје их не видите и не сретате. Све је окићено српском тробојницом од Градишке до Бањалуке, а то је на простору од 50 километара. Госте дочекују поздравним говорима у свесрпском духу: „висте нам дошли као браћа само у госте, дошли сте нам и да нам помогнете у великој борби за јединство народа нашег“. Чак се чују и речи и звуци марша краља Петра.

И ко је сад први пут у Босни, те није имао посла са њеним жандарима, ко не зна, како се поступа са српском независном штампом, ко смеће с ума, како цензура чак из програма за бесједе брише говоре и пјесме — тај ће према ономе, што је видио у ова три дана судити о Босни као о најслободоумнијој земљи у Европи Чак и Срби чиновници учествовали су на овој слави и слободоумно говорили на банкетима. Истина плашљивци, чанколизи Срби у Бањој Луци, што и превише угибају грбачу пред владом нису се дали извући из обичног свог држања. Они су нашли упутно, да се клоне истицања, пазили су, да на њихова и њихових породица прса не доспу српске кокарде, којима сви окићени беху, а добро су стисли и зубе, да се не би иза њих језик помолио Они су били упућени у тајне неприродног држања босанских власти.

Али се ипак тајна прокљувила, да је ово слободно кретање влада дозволила шта више и форсирала само зато, да пред Србима из краљевине и пред Србима из Аустрије и Угарске покаже, како је добро српском народу у Босни а веле неки, да је овако држање и удешена претња мађарској опозицији по старој тактици и политици.

Но кад смо се четврти дан враћали из Бање Луке на Саву и кад пролазисмо поврај многобројних римокатоличких манастира и њемачких колонија, што се виђаху по плодовитој равници и када од Козаре пирну хладан и влажан вјетар, те киша стаде у лице бити, осјетили смо у души неки терет и тугу, које се умножавало при сусретају босих и одрпаних и мршавих наших сељака. Хтјели смо се отрести ове меланхолије, али не бјеше могуће.

Тек кад угледасмо српске заставе на домовима у Градишци и на српској лађи „Шумадији“, око које се искупио многи народ, а на којој српска омладина води коло плаховито а ми се отресосмо мôре и сјетисмо се трију ведрих дана, што их проведоше Срби у Босни.

Хоће ли још који такав сванути видјећемо. Не дао Бог, да остану натмурени као и пре славе. J.

У одбрану граничарских школа.

III.

3. Делокруг министров у погледу наставне основе.

При пресуђивању тих питања пре свега треба знати да су најстарији, најмеродавнији државни закони и да се против истих никакове власти не смеју огрешити, јер се и против министара у таком случају може (путем посланика) подићи оптужба у државном сабору.

Зато видимо, да ни прописи од 1871. год. нису путем обичних министарских наредаба измењени, него се за то исходило одобрење краљево. Закон је наиме наредио министру, да он те наредбе акомодира, прилагоди административном устројству државном и XXXVIII. зак. чл. од 1868 — он то, као што смо већ видели, није тако учинио, па зато се склонио за владарев потпис.

Доста то, да ни по новом пропису од 1877. године нема права нити министар, нити која нижа државна власт прописивати наставни језик за коју било такову школу.

Зато те власти ни не наређују ништа директно у томе правцу, него иду за тим неким т. зв. дидактичко методичким наредбама.

Да видимо дакле, која права у том погледу имају и где су границе тих права.

По 24. §-у тих прописа (и старих и нових) министрово је право, да наставну основу за те школе повремено одређује. У тој се по општој пракси прописује оно градиво, које се из појединих предмета у појединим разредима има свршити. Ту се обично назначује и време, за које се поједини предмети имају обрађивати, а истакне се и сврха, која се жели тиме постићи. Шта више ту се, особито у новије време умећу и подробна методичка упутства, како се који предмет има обрађивати итд.

Пошто у истини нигде није прописано, шта сме, а шта не сме ући у ту наставну основу, а ни то није нормирано, колико слободе имају учитељи и месни школски одбори према прописаној „наставној основи,“ школе су те прилично изложене „мудрој увиђавности“ свагдашњег министра.

Ну зато ипак има неких граница.

Граница је у првом реду 23. §. наредаба (од 1877. год.) који одређује наставне предмете и — пошто у погледу наставе мађарског језика тај параграф није учинио засебних расположења. — XVIII. зак. чл. од 1879 год. који прописује, да се и мађарски језик има као редован (обавезан) предмет предавати. Граница је овај §. зато, што се сви ти предмети имају обрађивати, што се ни један од тих предмета не сме за вољу другога занемарити; — што се сваки као предмет има предавати, те мора имати и засебно одређени наставни циљ, — што се ни један од тих предмета не сме потчинити сврси, која се са другим којим предметом жели постићи Земљопис и историја итд. учи се за то, да се градиво, у тим предметима садржано, присвоји, а не за то, да се на томе градиву вежба мађарски језик, а да се поред тога занемари сврха, која је за

ПОДЛИСТАК.

МИТРО, ЛОВАЦ ПАСТРМА.

Сличица из рутенског живота.

— Г. Петрашевић. —

Један је сахат по поноћи. Бледа светлост месечева осмехива се кроз прозор, али се већ грли са свитањем са истока. С поља с друма чује се коњски топот а тих смех Скочим и погледам кроз провор. Пролазила је чета момчадије, да нам попасу рит и оштете зоб. Рутенска момчадија на својим ситним коњима у лаком касу прокаса и изгуби се у мраку.

Лукави, чврсти и храбри су момци ови брђани. Чудних су навика: сваког капуташа сматрају својим непријатељем, а Чивутима говоре «ти» и онда, кад постану «благороднима». И мају ли пашњака или не, то им је све једно. Онда се осећају срећнима, кад могу другог да оштете, господина или Чивутина. Па нису задовољни само тиме, што им стока поједе преко ноћ, него изгазе још уз то све, што им је год на путу.

Решим се, да пођем у потеру за овим малим пустахијама. Протрем очи, да бих се сасвим расанио, узмем пушку и тихо звиждући пођем према свитању. Псето ми одмах осети траг. Њушкајући по земљи и махајући репом трчкарало је предамном, песак по путу био је влажан, те сам и ја видео траг малих брдских коња.

Код једног споредног пута изгубим им траг. Не беше га ни по споредном путу, а није се видело, ни да су ишли даље по главном друму. Стојао сам неодлучно на раскрсници. Да ли да идем право даље, или да скренем споредним путем? У том тренутку скочи ми псето преко јендека и створи се у репици Чивутина, закупника. Паметно живинче погледа на мене, па брзо поче трчати кроз репицу. Отприлике на сто корачаји јако савије и једним скоком био је опет на главном друму. Брзо одем к псету и тамо поново нађем траг од копита. Лукаве лоле хтеле су ме давле обманути, те код раскршћа путева прескочивши јендек ишли су једно парче репицом, да би заметнули траг. Као што се види били су пажљиви.

Сад сам већ на чисто био с положајем и унапред сам се радовао доброме лову. Одсечем гранчицу врбе и њоме махајући пођем даље

Тада се и поезија умеша у ову прозу. Из врбака, запеваше славуји. Љубавнички, сањалички одговараху на звиждук мога прута.

Кад стигох до места, где је речица падала, зачујем чудан шум. Не беше то само шум водопада, него као да неко тапкаше по води. Мора да има некога тамо. Викнем псето на траг, а ја сам се на прстима приближавао водопаду. Онај, што беше тамо, од водина шума није чуо, шта се дешава око њега.

Тихо размакнем врбове гране и застанем на стрмој речној обали. У потоку марљиво ј радио Митро, ловац пастрма. Сироче, није и мао ни оца, ни мајке. Беше велик пријате шуме, поља, а особито воде — и пастрма ј води, волео их је хватати, али само рукам у Свој би лов однео овом или оном господину, а. за награду би добио што да једе, који новчића стару одећу или тако што.

Баш је једну лепу пастрму трпао у своју торбу.

— Митро, шта радиш? — повичем на ј строго.

— Ништа, — одговори застрашени ловац.

— А шта ти је оно у торби?

Дечак не одговори. Час погледаше на мене, чес у воду и грчевито стискаваше торбу. На послетку муцајући проговори.

— Обећао ми је госп. бележник, да ће ми купити нове опанке, ако му за данас ухватим коју пастрмку. А опанке су ми потребне, јер хоћу уђуће недеље, да идем у жетву у Саболч.

Почне ме молити, али га ја прекинем.

— Добро, Митро, не ћу ти ништа, ако толико нахваташ пастрма, да их и ми добијемо.

С великом радошћу узме то Митро на знање и обећа, да ће бити довољане пастрме, јер сада још спавају, те ће лов бити обилат.

Пређем по дасци на другу страну речице и ступим у шуму. Ишао сам тешко по влажном шумском путу. На подводним местима сам

историју или земљопис итд као наставне предмете истакнута. Очигледна настава се обрађује, јер има свој засебан циљ, а никако се не сме подврћи томе задатку, који се у оквиру другог наставног предмет (мађарског језика), а п моћу тог истог градива жели решити.

Наравно, за сваки предмет мора се одредити време, за које ће се обрађивати, — и разреди, у којима ће се предузимати За једно и исто време не могу се два предмета обрађивати, према две мете тежити, двама господарима служити и за то се мора одредити кад ће се учити на пр. очигледна настава, а када, — ако се т ко жели, — мађарски језик у свези с тим предметом

Граница је у другом реду 1. §. истих прописа, који дословце гласи овако: „Задатак је народне школе, да децу религиозно и морално васпита, да душевно образовање њихово развије, да их за даље образовање њихово снабде са знањима и вештинама, које су за живот нужне, да постави темељ за будуће образовање њихово како би постали честити људи, добре патриоте (то у старим прописима није било) и корисни чланови јавних ствари“.

Ово је врло важно 1). што се не сме дозволити да учитељ, кад опћи са децом, сматра за главну сврху, да се она вежбају у мађарском језику, него, да се религиозно морално васпитају. 2). што нови хасафићи вичу, да се деца ма и силом имају привићи на мађарски говор тврдећи, да је само тај добар патриота, који свима средствима тежи за тим, — а што је међутим опасност по ту истакнуту сврху, јер се деца на тај начин само отуђити могу од заједничке домовине домољубље нити је везано за знање ког било језика, нити се насилним средствима може побудити љубав према домовини, или према званичн м језику заједничке домовине; — и 3) што се како наставна основа, тако и све наредбе, упутства и савети надзорних и извршних органа имају у првом реду тима прописима прилагодити.

Граница је на послетку наставни језик т. ј. матерњи језик дотичне деце, на томе се иста деца имају васпитати, — учитељи дакле на том језику да опће са децом, — и у сваком појединoм наставном предмету поучавати Од чега се само у том случају може одступити, ако издржавалац школе сам дозволи, односно нареди, да се поред матерњег језика дечијег још и мађарски има за наставни језик сматрати. Оно истина, да је то педагошки апсурдум, немогућност, али (бар по статистичким исказима министровим) има и таквих примера, и то врло много. У том случају сматра, да деца говоре и мађарски тако исто, као на свом матерњем језику, — то се не сматра за нов предмет, него се све градиво обрађује на оба језика.

Ну ни у том се случају не може опћити са децом искључиво на мађарском језику, нити се може читање и писање на матерњем језику, тек у вишим разредима предузимати. То би на име значило, да је једино мађарски језик наставни језик, а да се матерњи језик дотичне деце, као прост предмет, предаје.

Нови Сад, 5. јула.

Апоњијев говор у Коморану. Прошле недеље држао је гроф Апоњи велики говор у Коморану. Тим се говором данас бави бечка и будимпештанска штампа Пре неколико дана изгледало је, као да је наступило неко колебање у самом извршном одбору здружене мађарске опозиције Поколебао се један члан тог извршног одбора Карло Етвеш. Он је у једној седници тога извршног одбора опомињао своје да пазе да не отерају народ мађарски у — револуцију. Предлагао је, да саборска већина образује владу и да се задовољи оним, што у данашњим приликама може извојевати.

Али је његов глас опозиција заћуткала а кад је бечка штампа са насладом почела писати о Етвешовој изјави и наглашавати да је то добар обрт, јер се у здруженој опозицији колебају, дошао је Апоњијев говор у Коморану

И тим говором бави се сада и бечка и пештанска штампа. На Етвеша и његову изјаву као да су сви заборавили. Апоњи и ако није ни споменуо Етвешову изјаву, ипак је удешавао, да се из његовог говора види, да је Етвеш усамљен, а коалиција да ће да се и даље најодлучније бори.

У Коморану дочекали су Апоњија десетак опозиционих саборских посланика, пратио га је бандеријум, звона су звонила при уласку му у варош, а опозиција се постарала да на збор, бар по писању опозиционих мађарск х новина, дође неколико хиљада људи.

Између осталога, Апоњи је рекао: како је нарочито у последње време устав нападан и повређен Али је највећи напад на уставност, позвата окружница министра Фејерварија, јер тиме је влада ударила посред лица основне темеље устава. Образовање Фејерваријевог министарства стоји у опреци са духом угарског устава, јер по закону краљ може своју извршну власт вршити само преко министарства, које је одговорно.

Они чиновници, који не изврше министрова наређења, односно предавања државн ј благајни чак и оне порезе која се својевољно уплати; и они чиновници, који неће извршити наредбу о рекрутима то су прави родољуби и чувари уставности.

А сада — наставио е Апоњи — показаћу вам око чега се управо води народна борба и на шта смо се спремили.

У том се зачује један громки глас из гомиле: **Оштримо косе!** На то је Апоњи одговорио: Против Манлихерових пушака не помажу ништа наоштрене косе, ми имамо јаче оружје, а то је закон.

На крају је Апоњи нагласио, да удружена опозиција неће ни за длаку попустити док не извојује мађарску команду и ако ће борба око тога дуготрајна бити.

Руско-јапански рат.

И ако су јапанске чете на острву Сахалину далеко бројно надмоћније од руских води се тамо упорна борба. Јапанцима је после толиког времена, толиких жртава и напора пошло једва са руком да овладају тек јужним делом Сахалина. Из Токија најновији брзојав јавља да су Јапанци искрцали још нове чете на Сахалину, да се Руси упорно боре те ће доћи до још више крвавих сукоба и бојева. Јапанци се диве тим руским четама које су остале на Сахалину и пустиле да им Јапанци пресеку сваки пут за повратак. Али би се једино преко мора могли спасти, ал како немају бродова ни сплавова и како јапанска флотила крстари то им је повратак туда немогућ. И јапански извештаји веле, како тим руским четама неће преостати друго већ да се ил предаду ил помру од глади. Међутим о предаји нема ништа, а док не помру од глади, Јапанци ће без сумње још више нових чета морати послати на Сахалин

Из Токија јављају још како се Руси у северној Кореји врло живо крећу. Пре два дана јача њихова оделења продрла су у јужну Кореју. Јапанци се међу тим приближују Тумену, где ће у скоро доћи до крваве борбе. Поред свију напора и жртава Јапанцима још није никако пошло за руком да потисну Русе из Кореје.

Из Петрограда јављају, да се Витте креће сутра у среду за Америку, где ће се састати са јапанским изалаником да покушају не били могли утрти пута миру.

Позив на претплату.

1. јула 1905. године отварамо нову претплату на трећу четврт

„Застава“ излази два пута дневно, а стаје као и до сад на три месеца 7 круна за све оне, који желе да им се „Застава“ **дневно један пут** поштом шаље — За оне, који желе, да им се лист шаље **два пута дневно** поштом, стаје **8 круна 75** потура.

За Нови Сад стаје „Застава“, кад се два пута дневно шаље лист кући, **8 круна на три месеца.**

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочито пажњу на **„Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно.** Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претпла-

клизао, а шљунак је цврчао под стопалама ми. По лисју светлуцала се роса. Већ се опажало неко кретање по шуми. Будиле се тице. Модрикаст вео лебдео је над зеленилом чистака.

Тихо, опрезно сам се пењао. На првом чистаку не беше ничега. Лоле беху заишле дубље према поленском хатару. Ништа, идем за њима. Али тек што коракнух, псето ми застаде и почне мотрити. Скинем пушку с плећа и чекам. У идућем тренутку у огромним скоковима псето ми се створи у гушћаку, а у исто доба искочи из жбуна срндаћ. Пукнем, али доцне. Срндаћ ускочи у густиж. Нисам могао ићи за њим. Ну уједно сад сам покварио и сву своју потеру. Од горе зачух поплашене криве, коњски топот и затим по ново наступи мир.

Нисам ни ишао даље. Обешењаци чули су мој пуцањ и одмах су били на чисто с положајем, те очистише чувства.

Кренем се дакле натраг, да видим, шта ради честити Митро. Тада одјекну по ново пуцањ у доњи. Потмуо беше овај пуцањ, као када би стену одвалили. И нехотице узвикнем:

— Петак! Петак, зором, када Чивути патронама упропашћују милијарде риба у брдској речици за љубав оно неколико тричавих меруна.

У трку пођем онамо, откуда је глас дошао, али тамо не нађем никога. Међутим задах од нитрогена у ваздуху поуздано је сведочио, да ту негде рибају динамитом. Журно пођем уз реку и стигнем до водопада.

Ту ми се укаже ужасан призор. С оне стране водопада борила се тројица. Два Чивутина гушали су Митра оборивши га на земљу. Митро не даваше гласа од себе, но је једном руком чврсто притискавао уза се своју торбицу, а другом држао Чивута за руку, у којој беше патрона с динамитом.

Рикнем као звер и управим пушку на Чивуте.

Оба се Чивутина тргоше и одмах оставише Митра. Матро хитро скочи на ноге.

— Мојсије, дрекнем на Чивутина, ако се макнеш, убићу те као пса. А ти, Митро, трчи одмах по редаре!

Мојсије задрхта по целом телу и гледаше ме, с пуно мржње и презирања. Прочитао сам му из очију, шта је хтео рећи ми:

— То ћеш запамтити!

Тако и би. Редари ухвативши Мојсија на делу, затворише га. Али на недељу дана после овог догађаја, штала и све стаје оца ми изгореше.

При гашењу највреднији беше Митро. Запитам га:

— Митро, зар нећеш сутра у Саборч?

Митро ме одлучно погледа:

— Не, ја остајем ту. Ви сте ми добро учинили. Нећу да Вам останем дужник.

Сутра, се по селу разлегао вапај Мојсијев, пожњели му репицу, идуће ноћи полупали му кукуруз, после два дана опустошили му врт, затим покосили му кудељу. Напослетку једног јутра освану му трговина празна. Прокопали зид, те му однеше све, а што не могоше, бацише у блато у поток.

Поведе се истрага, и затворе неколико момака, али Митра тада већ не беше у селу.

Седми Конгрес Српских Земљоделничких Задруга, одржан 12. маја 1904. године у Топуском, изрекао је једнодушно ово:
СРБИНЕ, НЕ ИСПУШТАЈ ЗЕМЉЕ ИЗ ШАКА, јер је свака груда, свака бразда, свакипедаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, што Срби лакомислено из шака испуштају и странцима продају — неизмерни народни губитак, сигурна и неизбежна народна пропаст, највеће српско народно издајство. (Тако, и само тако изгубили смо ми Срби многа српска села, српске општине и читаве српске крајеве, где се сада други шири и ражирује, а још за који годину нећете ни се знати нити спомињати да је тамо Срба

та за њих стаје 4 круне годишње а на три месеца 1 круна.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе, лист се ником не сме давати на вересију.

У Новом Саду, јуна 1905.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“

Вести из места и са стране.

Српски Соколи.

Соколски покрет заталасао је читаву српску омладину и испунио је одушевљењем. Са много страна стижу вам гласови, да се оснивају соколска удружења. На Раваничкој слави суделовала су само три соколска друштва, па до данас бележимо Соколе у овим местима: у Ср. Карловцима, Руми, Митровици, Земуну, Вуковару, Иригу, Осеку, Загребу, Дворју у Банији. Осим тога оснивају се Соколи у Н. Саду, Бршцу и другим српским местима. На посао омладино, организуј се!

Жега.

У многим покрајинама Енглеске услед силне жеге осећа се велика оскудица у води. У Единбургу намеравају, да затворе сва јавна купатила. Ради оскудице у води затворено је 10 творница за прерађу памука, а тако су пет хиљада радника остала без посла. Бридгеватерски канал се толико пресушио, да се на многим местима не може њиме пловити. У многим селима морају да из велике даљине доносе воду, коју тада по скуп новац продају становницима. У Ледсу морао је магистрат забранити поливање вртова, да би се вода штедела. У последње време догодило се 9 убијства, 27 самоубијства, три покушаја убијства и 8 покушаја самоубијства. Криминалисте доказују, да је то услед велике врућине. Многа самоубијства нису још ни пријављена. Ноћас се ваздух у Лондону знатно охладио. — Из Њу Јорка јављају, да је топлота у Бостону 90, а у Њу-Јорку 88 гради Фаренхајмових. Десило се 16 смртних случајева услед сунчанице. Хладније се време не може скорим очекивати. Око болница су силне жене, које доносе своју децу и плачући моле, да их спасу од сунчанице. Болнице су препуне и непрестано доносе болеснике. Болесника има много. Да би се расхладили, људи беже на морске обале, а многа се пењу и на кућне кровове, где знак има нешто промахе. Тако су прошле ноћи два човека, који су задремали на крову, стропоштам се и убили.

Одликован Србин у Манџурији.

Сретен Борисављевић, син покојног краљевског српског генералштабног пуковника Пере Борисављевића, учествовао је као поручник у једном руском источно сибирском стрељачком пуку од почетка руско-јапанског рата, па до данас. За своје јуначко држање, окретност и беспримерну храброст, показану у битци код Љаојана, где је од целог стрељачког пука било остало само два официра, од којих је један био Сретен, и после у ужасној дванаестодневној битци под Мукденом — одликован је овај млади официр златном сабљом с натписом „за храброст“ и орденом свете Ане с лентом. Ово је врло висок орден, јер поред пензије, коју држава даје носиоцу тог ордена, припадају носиоцу Анина ордена и све највеће војничке почасти.

Школске прилике у Панчеву.

Познато је српском свету, да су панчевачке српске школе све претворене у државне. Сада читамо у „Грађанину“, да је у седници црквеног одбора, по упутству истога, председништво поднело извештај о постанку српских вероисповедних школа и да је уложило молбу Школском Савету преко епархијског школског одбора, да учини пријаву министарству, да је општина намерна прекинути рад вероисповедних школа поново отпочети. Овај потхват садањега црквеног одбора свакако је за похвалу и желети је, да Панчево опет дође до вероисповедних школа, које је овдашње Српство за ере „нотабилитетске“ њиховим немаром изгубило. — У седници панчевачког школског одбора поднео је председник истога, др. Ст. Јовановић, врло повољан извештај о испитима овдашње српске више девојачке школе. Из тога извештаја, као и из годишњег извештаја, који је издала управа више девојачке школе, види се, да тај завод врло савесно ради, те му је рад без икакве замерке. Па ипак број ученица је врло мален. Наша „интелигенција“ још увек радије шаље своју децу у туђе институте, клостере, него у српске школе, па ма како ове добре биле. У споменутој седници повела се реч и о томе и школски одбор решио је, да се преко српских листова обрати апелом на српске родитеље, да своју децу повере овом заводу, и да се умоле родољубиви свештеници, учитељи, трговци, да пригрле ову ствар и својски се заузму, да упућују Српчићице овој школи. — Осим тога решио је одбор, да умоли црквену општину, да отвори и још једно вероисповедно забавиште. — У току ових пет година, откако вероисповедно забавиште постоји, уверио се, да врло многа деца ово забавиште похађају, тако, да је препуно и жива је потреба, да се још једно отвори, да не би Српчад морала похађати туђе заводе.

Хркање — злочин.

Председник једне мале општине близу Версаља оптужио је пре неколико дана једног грађанина, што је на седници општинског одбора почео гласно да хрче те је на тај начин сметао председнику у неком дугом важном говору, који је он држао одборницима. Председник вели, да је тај човек гласним хркањем непристојно критиковао његов говор, а уз то и цео одбор омаловажио. А тужени, опет, тврди, да се он и не сећа да је хркао, а ако је одиста хркао, онда је то једино због тога, што је председников говор био и сувише дуг.

Судски претрес тог „злочина“ биће без сумње врло интересантан. Ако суд нађе, да је спавање заиста критиковање, онда ће оптужени бити и осуђен. Сем ако његов адвокат не докаже, да спавање и хркање није једно исто: да спавање и може још по некад бити свесна хотимична грешка, пошто се човек може бар донекле бранити да не заспи, али да је хркање свакад потпуно несвесна радња, јер човек, кад већ заспи, не зна да ли хрче или не.

У осталом, то неће бити први случај да суд решава о хркању. Године 1898. десила се слична ствар и у Лондону. Једна собарица није нигде могла да остане у служби, зато што је сувише јако хркала, кад је једног лепог дана већ и из стоте куће због тога отерана, она је у једном хотелу узела собу и платила је одмах за осам дана унапред. И кад је дошла ноћ, отишла је да спава.

После једног сата били су већ сви остали гости на ногама; полуваги људи јурили су по ходницима пси су лајали, деца су урлала, жене кукале, старе фрајле падале у несвест. Цео тај лом направило је неко страшно грозно хркање, које је по највише личило на хуку, какву праве брзи воз кад прелази преко гвозденог моста.

Газда је најзад пришао соби, из које је долазио тај ужас. И кад је видео, да то та несрећна собарица хрче, позвао ју је, да одмах иде из хотела. Али она није хтела; платила је, вели, за осам дана, па има право толико и да седи. Тада је и полицији позвата у помоћ, и она је решила да јако хркање није ни преступ ни иступ, те да се због тога нико не може ни отерати из хотела, у којем је већ узео стан.

Међутим газда се није тиме задовољио. Бојећи се, сасвим оправдано, да ће му се од тог чуда сви гости разбећи, он се жалио суду. Тада је судија дошао и преноћио једну ноћ у његовом хотелу, а сутрадан је донео одлуку, да је такво хркање опасно по имовину сваког поштеног хотелијера, те се сирота собарица опет морала селити.

Шта је после с њом било, то се не зна.

Немачка дрскост.

У Опави, познатом граду Ческе, Немци на све могуће начине нападају Чехе. Ево једног примера па да се човек крсти од чуда и да се види докле је довела дрскост немачка: У опавском градском заступству, ту недавно, немачки учитељ Прачкер предложио је: „да се у опавској купки забрани говорити чески под претњом казне 1000 круна или 30 дана затвора“. Градско заступство примило је са огромном већином тај предлог, јер бајаги чески говор раздражује и изазива Немце те би могло доћи до сукоба. А зар нема у Опави луднице за тако луде послове?

Милијунарски поклон.

Како из Рима јављају, неки американски милијунар дао је подруг милијуна лира, да се у Риму подигне американски завод за неговање лепих вештина! У овом би се заводу образовали американски уметници, ту на врелу и колевци свију лепих вештина.

Порекло картања.

Играње карата данас је познато већ и у најнижим слојевима, па чак и код неких дивљих племена. — Многи историчари покушавали су већ, да пронађу, који је народ први познавао карте. Но не могаху се сложити, јер једни држе, да је порекло карата у Индији или Кини, други пак у Европи. Има их, који доказују, да Европејци до 14. столећа нису ни знали за карте, а азијски народи били су у то доба већ страсни карташи. Талијани траже ту славу за себе, да су они изумели карте, јер су они изумели и најстарију игру картања, тарок. Португалци признају, да је најстарија игра тарок, али веле, та игра потиче од њих, а изумео је чувени карташ Тароко. Но не даду се ни Французи; они веле да су се најраније картали у Француској. Па и Енглези и Шпањолци отимају се за првенство. — Међутим је највероватније, да је порекло картама у Азији и да су их одавде Цигани пренели у Европу; према томе с почетка нису карте ни употребљавали за игру, него за прорицање и казивање истине. За игру су их пак први почели употребљавати Немци. Најстарију им је игру, скат, изумео пре 70 година, 1835. године, адвокат Фридрих Хемпел из Алтенбурга.

Производња платине у Русији.

На Уралу се највише производи платина — око 6.126 кгр. годишње. Налази се у комађу од 7—10 кгр. у друштву са дијамантом, златом и др. драгоцевим металима. Највећи до сада нађени комад платине на Уралу, тежи преко 52 кгр. 1 кгр. платине вреди око 2000 круна. Платина је нађена на Уралу 1822 г. а позната је у Европи од 1750 г. Од укупне количине платине што се вади у Русији, врло мали део прерађује се у самој земљи, а остало се извози понајвише као сиров метал за израду разног хемијског посуђа. У Русији су од 1828—1845 г. ковани новци од платине, вредност којих се равнала са златом; али су ипак повучени из течаја.

Кратке вести.

— У Малом Огоку је једна жена са својим нећаком и своје две кћери купили сено, па како је наишао пљусак склоне се под пласт сена. Гром пукне запали сено убије све четворо.

Брзојави „Застави“.

Стигли 5. јула.

Руско-јапански рат.

Петроград. Јапанци бомбардовали мајпутровско пристаниште на Сахалину.

Шангхај. Јапанци су у Корзаковском искрцали материјал за градњу железничке пруге, која ће бити 125 миља дуга. За тај рад искрцали су и три хиљаде кулија (радника) Целокупна јапанска сила на Сахалину броји 14 хиљада људи разне врсте оружја

Устав у Кини.

Шангхај. Кинески цар одлучио је, да се спроведу уставне реформе. Ради тога изаслано је седам државника да проуче европске уставе.

Немири у Русији.

Кракова. Услед наређене мобилизације у изгледу опћи страјк. (Чивутска вест.)

Потврђени статути.

Будимпешта. Статути српске православне цркве, који су пре годину дана поднети васеленском патријарху, у Цариграду, потврђени су и сада су подастрти Султану, да их санкционише.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 17. јула 1905. — Оригинални дневни извештај будимпештанске филијале Српске Банке са будимпештанске житне и продуктне берзе.

Посао у готовој роби:

Посао је данас био живљи; продало се око 25.000 метарских центи пшенице са непромењеном ценом. Раж, јечам и зоб непромењено, а кукуруз чвршћи.

Пшеница:

Потиска: 100 мтц. 80 по 17·15; — 100 мтц. 82 по 17·05; — 100 мтц. 82 по 17·05; — 150 мтц. 82 по 17·05; — 100 мтц. 81 по 17·05; — 100 мтц. 81 по 17·15; — 250 мтц. 80·5 по 17·15; — 100 мтц. 80·5 по 17·15; — 150 мтц. 80 по 17·15; — 150 мтц. 80 по 17·15; — 150 мтц. 80 по 17·10; — 1000 мтц. 80 по 17·05; — 900 мтц. 80 по 17·—; 900 мтц. 80 по 17·—; — 1080 мтц. 70·6 по 17·—; 500 мтц. 80 по 17·—.

Мезехеђешка: 1500 мтц. 79·5 по 17·10.

Из пештанске околине: 200 мтц. 81 по 17·—; 100 мтц. 80 по 16·80; — 1050 мтц. 80·5 по 16·80; 520 мтц. 80·5 по 16·80; — 350 мтц. 80 по 16·80; 600 мтц. 80 по 16·70; — 200 мтц. 79 по 16·55; 100 мтц. 79 по 16·50; — 400 мтц. 78·5 по 16·10; 100 мтц. 78 по 16·40; — 1700 мтц. 76 по 16·10.

Горњо-мађарска: 300 мтц. 79·5 по 16·60.

ГАЛАНТЕРИЈСКА, МАНУФАКТУРНА, ЦИПЕЛА И ШЕШИРА

ТРГОВИНА

КОСТЕ ИЛИЋА

У ЗЕМУНУ

треба 2 старија и 2 млађа помоћника, првенство имају који су у сличним радњама сервирали.

668 1—2

ЗЕМЉА
ЗА ИЗДАВАЊЕ.

Земља чиста орања, земља за ливаде, земља под шумом, као и велики воћњак (шљивак) јабучњак, орашњак и остало разно воће укупно

80 ЛАНАЦА

са кућом и свима осталим удобностима, као и **риболов** издајем на више година под аренду или на полак. **Земља је I. класе,** удаљена од Шапца у Србији 2½ сата колима.

За услове обратити се

Новаку Ћирићу
Стара Паланка (Бачка)
или
Милоју Ј. Илићу,
трговцу **Београд.**

653 2-6

Ad. Ш. С. 354. пред. ex 1905

Стечај.

Ради попуњења двају упражњених **професорских места** и то: за немачки језик и земљопис, а поред тога економију и музику **у српској учитељској школи пакрачкој,** затим за српски језик, историју и земљопис **у српској учитељичку школи у Карловцу расписује** се стечај.

Изабраним професорима спадаће у дужност предавати горенаведене предмете, а према околностима и други који предмет у бар 20 седмичних часова.

Са тим местом, ако су изабрани за горњу струку потпуно оспособљени гимназијски или препарандијски професори, скопчана је годишња плата од 2000 круна и станарина од 200 круна, после сваких пет година успешне професорске службе годишњи доплатак од 200 круна, а после 30 година службовања мировина у висини постигнуте плате. Ако је постављени без прописане потпуне квалификације, имаће плату од годишњих 1600 круна.

На ова места могу компетовати они Срби (за српску учитељичку школу горњокарловачку и Српкиње) православне вероисповести, који су стекли оспособљење за предавања горепоменутих наука у којем универзитету или у којем вишем педагогијском заводу или су те науке у тим заводима слушали; ну првенство имају оспособљени за горњу струку гимназијски или препарандијски професори. За случај ако такових компетената не би било, имаће дотични постављени у року, који школски савет одреди, положити испит за професорско оспособљење.

Примећује се, да ће на професорско место у српској учитељској школи у Пакрацу имати првенство они молитељи, који осим гореозначених предмета могу предавати економију и музику.

Оспособљени ће се професор у смислу уредбе за српске народне школе од 1872. год. сматрати за две године службовања као привремено постављен, а супленат се у опће поставља у привременом својству.

Молбенице своје, којима се имају приложити: крсни лист, сведочанства о свршеним наукама, сведоџба о религиозно моралном и политичком владању — имају компетенти поднети српском православном народном **школском савету најдуже до 23. јулија (5. августа) 1905. године.**

У Карловцима 28. јунија (11. јулија) 1905. год.

Председништво,
655. 2—2 срп. прав нар. школског савета.

Гвожђарског помоћника

требам одмах. Потребно је да зна српски, немачки и мађарски. У оферту да означи године старости.

Ђ. Славковић
664 2—3 Земун.

Стечај.

Српско пјевачко друштво „Србадија“ у Бјељини (Босна) потребује

ХОРОВОЂУ

коме је дужност осим подучавања збора у ноталном пјевању и тамбурању — водити перовођство код српске православне црквене школске општине у Бјељини.

Плата му је годишња 1000 (једну хиљаду) круна, која ће се напријед у мјесечним оброцима исплаћивати. Уз то бесплатан стан и огријев.

Компетенти имају своје молбе у што краћем року најдуље до 15. јула овамо предложити

У Бјељини, 26. јуна 1905. год.

Предсједник:
641 3—3 **Дако Војаковић.**

Стечај.

Овим се отвара стечај ради сталног попунења **два** учитељска места на православној српској вероисповедној основној школи аџанској, са ниже наведеним беривом. И то:

I. На, **смрћу Николе Кирића** упражњено место ово су берива:

1. У новцу, месечно напред; годишње 420 круна.
2. 16 ланаца (по 2200□) оранице на вар ливади, на коју порез не плаћа.
3. 1 ланац (2200□) оранице од пашњака такођер без порезе — У случају да на земљу буде пореза разрезана, учитељ ће имати плаћати.
4. За огрев школски и писаћи прибор 60 круна.
5. За огрев свога стана 140 круна.
6. На оправку разбијених прозора 10 круна.
7. Слободан стан у школском здању са вртом.
8. Петогодишњи доплатак по државном закону по 100 круна.
9. За повторну школу — ако предавао буде 80 круна.

II. На упражњено учитељско место оставком г. Павла Терзиног, због избора његовог за професора у Сомбору, са овим беривом:

Као у горњем, но 1. 4. 5. 6. 7. 8. и 9. тачкама исто.

2. 16 ланаца (по 2200□) оранице са здањем које ће изабрани бити дужан у добром стању држати. (До сад је издавана за 1200 круна.)
3. 4 ланца (по 2200□) и 1232□ у место 1 ланац оранице од пашњака. — Пореза као у горњем под 3. наведена.

Све у новцу, као под 1 4. 5. 6. и 8 примаће изабрани учитељ од политичке општине, а под 9. наведено из црквене општине.

Школске дужности су прописане шк. уредбом. У разредима ће изабрани учитељи предавати, које им месни школски одбор у договору са учитељским збором додељивао буде. Тако исто и певницу ће школски одбор одређивати према потреби, у којој ће појачку дужност вршити.

Ваљано инструисане молбе — у којима да је назначено и: да ли је молитељ вичан коровођству и повртарству — упућене на месну црквену општину, имају се слати потписаноме председнику, које ће се примати укључно до 24 јула (6. ав.) т. г.

Компетовати могу само они, који су потпуно оспособљење получили.

Из седнице месног школског одбора српске православне црквено школске општине у Ади, држане 16. маја 1905 год.

Јереј **Љубомир Слепчевић** с. р
председник м. шк. одбора.

Ђурађ Акшамовић с. р.
учитељ — перовођа.

632 2-3

БРАЋА РАБШТЕРН
НОВИ САД 46 43—

ПЕЦИВО ШЉИВОВИЦЕ И КОМОВИЦЕ

Фабрика шесструке сирћетне есенције.

МАНУФАКТУРНА ШПЕЦЕРАЈСКА И КРАТКЕ РОБЕ ТРГОВИНА

Косте Ракића
У ПЕРЛЕЗУ

треба доброг и солидног помоћника Првенство имају мануфактуристе и који могу одма ступити.

665 1—3

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Саве Ј. Крстића и брата
у Руми,

потребује за своју филијалу једног солидног **помоћника** који је самосталан продавац и вешт намештању излога а који сервира 5—7 година. Ступање 1. августа по рим.

669 1—3

С. О. 4880 ex 1905.
пред.

Стечај.

Осим се расписује стечај ради попуњења трију, а може бити и више питомачких места III. разреда у стипендијској закладе **Ђорђа пл. Сервијскога,** свака са стипендијом од годишњих 210 круна.

Стипендију ову може получити ученик српске народности и православне вероисповести, који је здрав и сиромашнога стања, а навршио је 12-ту годину.

Питомци III. разреда могу се временом, ако узможе, промаћи у више стипендијске разреде са 315 К и 420 К и то само ако буду имали све једнако потребну квалификацију, и у том погледу имају првенство пред другима, који те стипендије нису уживали.

Крсним писмом, школском и лечничком сведоџбом и сведоџбом о сиромаштву снабдевене молбенице ваља поднети срп. прав. нар. црк. саборском одбору у Карловцима **најдаље до 2. (15) септембра 1905. год.**

У молбеници се има навести, камо да се доставе одлуке саборског одбора.

У Карловцима, 2. (15.) јулија 1905. год.

667 1—3 **Председништво**
срп. прав. нар. црк. саборског одбора.

С. О. 4879./пред. ex 1905.

Стечај.

У стипендијској задужбини блаженопок. **А. Е. М. Мојсија Путника** попуниће се почетком школске године 1905./6. једно питомачко место са стипендијом од годишње 400 круна.

За стипендисту може бити изабран само ученик српске народности и православне вероисповести, и то ученик гимназије, реалке, занатлијске трговачке, економске и рударске школе и виших наука и исти ужива стипендију све до свршетка наука, ако покаже добар успех у науци и добро владање. Ко ужива већ коју стипендију, не може бити у исти мах и питомац ове закладе.

За слушање наука ван земаља угарске круне уз уживање ове стипендије потребна је претходно получена дозвола високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе.

Крсним листом, школском и лечничком сведоџбом, као и сведоџбом сиромаштва снабдевене молбенице ваља поднети српском православном црквоном саборском одбору у Карловцима до 2. (15.) јулија 1905. године

У Карловцима, 2. (15) јунија 1805. год.

666 1—3 **Председништво**
срп. прав. нар. црк. саборског одбора.